

Droogzetten koe in ander daglicht

Het antibioticumgebruik bij melkvee bestaat voor 38 procent uit droogzetters. Een lager en selectief gebruik van droogzetters kan dat verlagen. Onderzoek is nodig of dat kan zonder stijging van curatief gebruik van antibiotica.

Al vanaf de jaren '60 en '70 wordt de toepassing van droogzetantibiotica geadviseerd om uierontsteking te voorkomen", zegt Theo Lam, projectleider van het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN). „Inmiddels past 87 procent van de melkveehouders standaard droogzetters toe omdat het veel problemen voorkomt.”

De LNV-doelstelling om het antibioticagebruik in 2013 met 50 procent omlaag te brengen, zet de toepassing van standaard-droogzetantibiotica in een ander daglicht. In de melkveehouderij wordt relatief veel antibiotica in de uier toegepast (zie kader). Om het antibioticagebruik te verlagen, is een lager en selectiever gebruik van droogzetters nodig. „Maar dat is niet zonder risico's en het vraagt van melkveehouders een flinke omslag in werkwijze. Of het mogelijk is om alleen droogzetters in hoogcelgetal-kwartieren te gebruiken, hangt sterk af van de bedrijfsomstandigheden. Op sommige biologische bedrijven, die geen droogzetters gebruiken, worden geen klinische problemen gezien. Op andere, ook gangbare bedrijven, wel.”

Volgens Lam is het belangrijk om te onderzoeken welke bedrijfsomstandigheden bepalend zijn voor succes. „Ook moeten we weten bij welke celgetallen en type ziektekiemen veehouders zonder droogzetters kunnen werken. Voorwaarde is dat er naderhand niet te veel uiergezondheidsproblemen ontstaan en er curatieve antibiotica-behandelingen nodig zijn. Dan raak je van de regen in de drup.” Bij klinische mastitis moet er zonder twijfel worden behandeld om uiers te genezen en besmetting van andere koeien te voorkomen. „Behandel dan lang genoeg om herhaling en gedwongen afvoer te voorkomen”, stelt Lam.

BEDRIJVEN VOLGEN

Op initiatief van de stuurgroep van de Taskforce Antibioticaresistentie Dierhouderij

komt er onderzoek naar de mogelijkheden om op een verantwoorde wijze met minder droogzetantibiotica te kunnen werken in de melkveehouderij. „We willen een groot aantal melkveebedrijven gaan volgen, waarbij de relatie tussen managementaanpak, voeding en huisvesting op deze bedrijven en de uiergezondheid wordt vastgelegd. Daarmee wordt inzichtelijk welke maatregelen een lager gebruik van droogzetters mogelijk maken”, zegt Toon van Hoof, binnen LTO verantwoordelijk voor diergezondheid.

„Het sluit aan bij de ontwikkeling van een systeem met bedrijfsgezondheidsplannen, waarbij veehouders met andere partijen in de keten samenwerken. Deze plannen leveren waardevolle managementinformatie aan de veehouder en dierenarts en dragen bij aan een verantwoord antibioticagebruik.”

Met een gezondheidsplan wordt meer ingezet op ziektepreventie. Het doel is om met gerichte maatregelen in management, voeding, hygiëne en huisvesting van koeien de diergezondheid te verbeteren. „Als koeien een laag celgetal houden en er minder dieren met klinische mastitis zijn, dan ligt een lager gebruik van droogzetantibiotica meer voor de hand”, aldus Van Hoof.

Verbetering van de hygiëne, goedschoonhouden van ligboxen en het toepassen van de juiste uierverzorgingsproducten verlagen de infectiedruk van omgevingsbacteriën zoals E. coli en Klebsiella. Meer aandacht voor de melktechniek, de melkmachine en speendesinfectie beperkt de overdracht van koegebonden bacteriën, zoals Staphylococcus aureus en verschillende streptokokken. Het versterken van de weerstand van de koe met een optimale voeding, waarbij wordt gelet op voldoende vitaminen en mineralen, ondersteunt de uiergezondheid.

GEZOND KWARTIER

„Als je minder droogzetters wilt gebruiken, is het zaak om gedurende de gehele lactatie de celgetallen laag te houden”, zegt Gidi Smolders van Wageningen UR Livestock Research, die pleit voor het snel aanpakken van koeien met klinische mastitis en hoge celgetallen.

Volgens Smolders gaan biologische melkveebedrijven, die geen droogzetantibiotica meer gebruiken, eerst vaak door een diep dal. „Uiteindelijk komt het goed met de uiergezondheid zonder droogzetters. Het vraagt ook een omschakeling van de koeien

De meeste antibiotica in de melkveehouderij gaan nog steeds de uier van de koeien in.

Foto: Janet Beekman

wat weerstand betreft. Een goed droogzetregime, een goed management en afscheid nemen van probleemkoeien zijn ook nodig. Antibiotica gebruiken is niet altijd nodig, vaak uitmelken werkt ook goed tegen mastitis, maar dat kost tijd”, zegt Smolders.

Het selectief droogzetten van alleen de hoogcelgetal-kwartieren levert qua kostenbesparing niet zo veel op, maar reduceert wel het antibioticagebruik. „Het is onnodig om droogzetters in gezonde kwartieren toe te passen. Melkveeouders weten vaak wel welk kwartier gezond of ziek is. Ze kunnen meer gebruikmaken van de uiergezondheidshistorie van individuele koeien.” Van verdachte kwartieren kan voor het droogzetten met bacteriologisch onderzoek de ziektekiem worden bepaald. Dan kan een antibioticum gericht worden ingezet. „De keuze van middelen draagt ook bij aan verlaging van de antibioticumresistentie, ook al zie je dat niet terug in het aantal dagbehandelingen.”

Droogzetters beschermen de uier tegen nieuwe infecties en ruimen aanwezige bacteriën op, maar ze verstoren ook de 'goede' bacteriën. Ze kunnen tevens resistentie van mastitisverwekkers zoals E.coli en coagulase negatieve stafylokokken (CNS) in de hand

Helpt minder antibiotica

LNV-minister Gerda Verburg wil het antibioticagebruik in 2011 met 20 procent zien dalen en voor 2013 moet het totale verbruik in de veehouderij zelfs met 50 procent zijn gedaald. Dat geldt voor alle sectoren.

De melkveehouderij is verantwoordelijk voor circa 10 procent van het totale antibioticagebruik. Van alle antibiotica in de melkveehouderij wordt 57,6 procent in de uier toegepast en een klein deel wordt in de nek van mastitiskoeien bijgespoten. Tweederde van de toepassingen in de uier zijn droogzetantibiotica. Meer dan 90 procent van alle melkveeouders krijgt droogzetantibiotica in alle kwartieren van de uier. Dat blijkt uit cijfers uit het Maran-rapport 2008 van het Centraal Veterinair Instituut (CVI).

Het aantal behandeldagen is 6,6 per koe per jaar, waarvan 3,8 voor uierbehandelingen. In 2006 was het totale aantal behandeldagen nog 5,4. Vanaf 2006 is het antibioticagebruik op melkveebedrijven dus iets toegenomen.

werken. Van E.coli worden verhoogde resistenties tegen tetracycline, streptomycine en ampicilline waargenomen en CNS raakt ongevoeliger voor penicilline en oxacilline. Op de langere termijn kan bij veelvuldig gebruik de werkzaamheid van droogzetters daardoor afnemen. Ook een reden om droogzetters minder en selectief in te zetten.

JANET BEEKMAN

Overzicht droogzetters		
Toegepast in de droogstand om (sub)klinische mastitis te voorkomen en/of te genezen.		
Naam	Werkzame stof (per injector)	Werkt tegen
Cobactan DC	• 150 mg cefquinome	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • Coagulase negatieve stafylokokken
Delvomast MC	• 300.000 IE natrium-penicilline • 100 mg nafcilline • 100 mg dihydrostrepto-mycinebase	• S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • E.coli • Penicillinase vormende stafylokokken
Nafpenzal DC	• 300.000 IE procaine-penicilline • 100 mg nafcilline • 100 mg dihydrostreptomycine	• Stafylokokken • Streptokokken • E. coli • Preventief van A. pyogenes (zomerwring)
Orbenin dry cow	• 500 mg cloxacilline	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • Preventie van A. pyogenes (zomerwring)
Orbenin extra dry cow	• 600 mg geynomilseerde cloxacilline (effectiever tegen S. aureus)	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • Preventie van A. pyogenes (zomerwring)
Orbeseal	• Geen antibioticum • 4 gram pasta met 65% bismuth subnitraat als verzegeling (seal) in de speen	• Bevat geen werkzame stoffen, bedoeld voor droge koeien die vrij zijn van (sub)klinische mastitis als afsluiting van spenen om nieuwe infecties te voorkomen
Super Mastidol	• 500.000 IE kaliumpenicilline • 1.000.000 IE procaine-penicilline • 500 mg neomycine	• Stafylokokken • Streptokokken • E. coli

Overige injectoren		
Toegepast bij melkgevende koeien om klinische mastitis te genezen.		
Naam	Werkzame stof (per injector)	Werkt tegen
Albiotic	• 330 mg lincomycine	• S. aureus
Formula	• 100 mg neomycine	• Streptokokken • E.coli
Avuloxil	• 200 mg amoxicilline • 50 mg clavulaanzuur • 10 mg prednisolon	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • E.coli
Cobactan LC	• 75 mg cefquinome (als sulfaat)	• S. aureus • S. dysgalactiae en S. uberis • E. coli
Delvomast MC	• 300.000 IE natrium-penicilline • 100 mg nafcilline • 100 mg dihydrostrepto-mycinebase	• S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • E.coli • Penicillinase vormende stafylokokken
Lactaclox	• 200 mg cloxacilline • 75 mg ampicilline	• Stafylokokken • Streptokokken • A. pyogenes (zomerwring)
Pathozone	• 250 mg cefoperazone	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • E. coli • Preventie van A. pyogenes (zomerwring) • Pseudomonas aeruginosa • Klebsiella
Rilexine 200 LC	• 200 mg cefalexine	• S. aureus • S. agalactiae, S. dysgalactiae en S. uberis • E.coli
Ubrolixin	• 200 mg cefalexine • 100.000 IE kanamycine	• S. aureus • S. dysgalactiae en S. uberis • E. coli